



STORTINGET

Innst. 138 S

(2022–2023)

Innstilling til Stortinget
fra finanskomiteen

Dokument 8:5 S (2022–2023)

Innstilling fra finanskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Lan Marie Nguyen Berg, Une Bastholm og Rasmus Hansson om opprettelse av et solidaritetsfond

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslagene.

Til Stortinget

Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

- «1. Stortinget ber regjeringen fremme et forslag om opprettelse av et solidaritetsfond for:
 - a. hjelp og gjenoppbygging av Ukraina
 - b. å støtte europeisk fornybarsatsing gjennom blant annet et fond for å redusere forbruket av naturgass og andre fossile energikilder og medfølgende avhengighet av Russland, og
 - c. hjelp til utviklingsland som rammes hardt av økte matvare- og energipriser som følge av krigen.
2. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om en ekstra solidaritetsavgift på omsetning av olje og gass fra norsk sokkel.
3. Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag til nødvendige lovendringer i lov om Statens pensjonsfond for å muliggjøre overføring av ekstraordinært høye inntekter fra olje og gass til et solidaritetsfond for hjelp, gjenoppbygging og å motvirke matvare- og energikrise som følge av Russlands invasjon og ødeleggelse av Ukraina.»

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Lise Christoffersen, Frode Jacobsen, lederen Eigil Knutsen, May Britt Lagesen, Tellef Inge Mørland og Mona Nilsen, fra Høyre, Mahmoud Farahmand, Irene Heng Lauvsnes, Heidi Nordby Lunde og Helge Orten, fra Senterpartiet, Kjerstin Wøyen Funderud, Geir Pollestad og Per Martin Sandtrøen, fra Fremskrittspartiet, Hans Andreas Limi og Roy Steffensen, fra Sosialistisk Venstreparti, Cato Brunvand Ellingsen, fra Rødt, Marie Sneve Martinussen, fra Venstre, Sveinung Rotevatn, fra Miljøpartiet De Grønne, Lan Marie Nguyen Berg, og fra Kristelig Folkeparti, Kjell Ingolf Ropstad, viser til finansministerens uttalelse til forslaget, med redegjørelse for de initiativer og bevilgninger Norge alene eller sammen med andre land står for.

Komiteen deler forslagsstillernes bekymring for konsekvensene av Russlands aggressive krigføring.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Miljøpartiet De Grønne, tilrår at forslaget ikke vedtas.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til budsjettforliket for 2023

mellom regjeringsspartiene og Sosialistisk Venstreparti, der det er enighet om å legge fram et forslag om et rammeverk for et større, flerårig bidrag til gjenreising av og støtte til Ukraina – for Stortinget 1. halvår i 2023 – og til bistand og humanitær hjelp som følge av krigen. Dette flertallet understreker at denne støtten må sees i sammenheng med den ekstraordinære situasjonen med krig i Europa og sikkerhetspolitiske utfordringer knyttet til et aggressivt naboland. I tråd med handlingsregelen skal det tas hensyn til virkninger på norsk økonomi, samtidig som budsjettpolitikken skal være langsiktig og ansvarlig.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti slutter seg til finansministerens syn på at bevilgninger for å avbøte den humanitære katastrofen som følger av krigen, og til en senere gjenoppbygging av et rasert land, bør skje på ordinær måte. Det samme må legges til grunn for øvrige formål som fornybarsatsing, hvor Norge gjør store investeringer, og for bistand generelt, hvor Norge allerede ligger på et internasjonalt høyt nivå.

Disse medlemmer ser ikke nye avgifter på omsetning av olje og gass fra norsk sokkel som et hensiktsmessig virkemiddel. Disse medlemmer viser til den allerede høye beskatningen sektoren er undergitt, og til at inntektene fra denne beskatningen er avgjørende for Norges evne til å videreutvikle eget land og til å yte bistand til formål utenlands.

Disse medlemmer viser også til at Norges evne fremover til å kunne avhjelpe Europas behov for olje og gass avhenger av at sektoren har stabile og forutsigbare rammevilkår både økonomisk og ved tilgang på nye lete- og utviklingsområder.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet tar avstand fra forslagsstillerens omtale av Norge som krigsprofitor. Dette er en ordbruk som må tilskrives historieløshet. Olje- og gassprisene har vist seg svært ustabile, og det ville derfor være uheldig både for Norges forvaltning av olje- og gassinntektene og mottakere av bistand om det skulle etableres en korrelasjon mellom tilfeldige variasjoner i inntekter og bevilgningsformål.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti mener at Putins brutale krig i Ukraina gjør at Norge må bidra med militær, økonomisk og politisk støtte til Ukraina, og til gjenoppbygging av landet. Norges bidrag må skje innenfor handlingsregelens rammer og være langsiktig, ansvarlig og omfattende.

Disse medlemmer viser til statsministerens uttalelser under finansdebatten 1. desember 2022, hvor han nevnte at regjeringen i løpet av første halvår 2023 vil fremme et forslag om et rammeverk for et større fler-

årig bidrag til gjenoppbygging av Ukraina. Disse medlemmer mener det er av stor viktighet at regjeringen arbeider raskt og grundig med denne prosessen og søker bred støtte i Stortinget. Disse medlemmer viser til at forankringsarbeidet knyttet til støttepakken er påbegynt, og mener dette er positivt. Videre er det viktig at Norge yter et betydelig, flerårig bidrag som støtte til Ukraina.

Disse medlemmer understreker at Norge skal være en pålitelig støttespiller for langsiktig og målrettet utviklingshjelp generelt og til gjenoppbygging av Ukraina spesifikt. Videre er det viktig å påpeke at denne innsatsen krever forpliktende internasjonalt samarbeid og koordinert innsats for å lykkes.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti mener det er riktig at Norge deler av våre ekstraordinære petroleumsinntekter som følge av krigen i Ukraina, for å avhjelpe den humanitære situasjonen både i Ukraina og i andre land. Dette medlem viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative statsbudsjett for 2023, der det foreslås å innføre et høyprisbidrag på gass der inntektene øremerkes et humanitært fond etter lignende prinsipper som de som er skissert i representantforslaget.

Komiteens medlem fra Rødt stiller seg bak intensjonene i forslaget. Dette medlem viser til Rødts alternative statsbudsjett for 2023, der det foreslås å øke bistandsbudsjettet med 14 mrd. kroner sammenlignet med regjeringens forslag. Rødts forslag innebærer at Norge vil bruke 1 pst. av brutto nasjonalinntekt på bistand. Statens ekstraordinært høye inntekter på grunn av de høye gass- og oljeprisene bør brukes til å hjelpe dem som blir hardest rammet av krig og prisstigning.

Dette medlem mener at Norge bør ta initiativ til gjeldslette til Ukraina, og at Norge bør bidra finansielt for å få dette til.

Dette medlem ser ikke at det er nødvendig å opprette et eget fond og egne skatter og avgifter for å bruke olje- og gassinntekter til å hjelpe dem som blir rammet av Russlands folkerettsstridige angrepskrig. Dette medlem mener at disse intensjonene raskere og enklere kan bli oppfylt via ordinære bevilgninger og vedtak.

Dette medlem viser videre til Rødts generelle klima- og petroleumpolitikk.

Komiteens medlem fra Venstre mener det er ønskelig med en vurdering av om støttemekanismer som fond vil være den mest hensiktsmessige for både umiddelbar hjelp og gjenoppbygging av Ukraina, og ønsker regjeringens initiativ til et bredt forlik velkommen. Dette medlem understreker likevel at det også er viktig at de akutte behovene i Ukraina og resten av verden imøtekommes raskt.

Dette medlem viser til at Venstres løse forslag i behandlingen av Innst. 112 (2022–2023) om en ekstra-bevilgning på 75 mrd. kroner til Ukraina og matvaresikkerhet gjelder for innværende år, og at det er naturlig å følge opp i 2023 med nye bevilgninger. Dette medlem ønsker et bredt forlik om ekstra midler til Ukraina og matvaresikkerhet så raskt som mulig, og er åpen for å diskutere innretningen på støtten og hvilke mekanismer midlene bør kanaliseres i for å gi best mulig effekt, både på kort og lang sikt.

Dette medlem viser til at råvareprisene varierer stort i en usikker verden, og at det dermed er svært vanskelig å forskutere hva Norges ekstrainntekter som konsekvens av krigen i Ukraina i 2023 blir. Det er derimot langt lettere å se hva Norge har tjent ekstra i 2022. Dette medlem mener Norge har et særlig ansvar for å bidra med mer penger til det ekstraordinære behovet i Ukraina og humanitær nødhjelp som direkte konsekvens av krigen i Ukraina. Dette medlem understreker at forslaget ikke innebærer en ny praksis i bistandspolitikken, og at hovedregelen bør være at bistandsmidler bevilges som del av ordinære budsjettprosesser. Dette medlem mener likevel det er riktig og nødvendig med en ekstraordinær overføring av inntekter direkte utløst av krigen i Ukraina, til de ekstraordinære behovene utløst av Russlands brutale angrepskrig.

Dette medlem viser samtidig til at mennesker over hele verden rammes av krigens ringvirkninger. Vi er i dag vitne til at den største matkrisen i moderne tid, drevet av konflikt, klimasjokk og trusselen om global resesjon. Innen utgangen av 2022 forventer UNOCHA at minst 339 millioner mennesker vil trenge nødhjelp for å overleve. Om lag 45 millioner mennesker i hele 37 land står overfor en reell risiko for hungersnød. Til sammen kommer hver 23. person i verden til å trenge humanitær hjelp i 2023. Til sammenligning var det hver 95. person i 2015. Dette medlem viser til Venstres løse forslag ved behandlingen av Innst. 112 (2022–2023) om en ekstrabevilgning på 15 mrd. kroner til Verdens matvareprogram, 5 mrd. kroner UNHCR og 5 mrd. kroner UNICEF for å håndtere den ekstraordinære situasjonen.

Komiteens medlem fra Miljøpartiet De Grønne viser til at Norge i 2022 har tjent over 1 000 mrd. kroner ekstra på økt pris på olje og gass som følge av Russlands angrep på Ukraina. I 2023 er det budsjettet med ytterligere 1 000 mrd. kroner i ekstraordinære inntekter som følge av de høye gassprisene. Disse inntektene bør Norge bruke til å hjelpe de som nå rammes av de direkte og indirekte konsekvensene av krigen.

Dette medlem viser til at Russlands angrep på Ukraina har utløst en humanitær katastrofe. Over 17 millioner ukrainere har behov for humanitær hjelp og

beskyttelse. Russiske angrep mot sivil infrastruktur kan føre til at vinteren blir kritisk for mange.

Den dagen krigen er over, vil det være store utfordringer med å gjenoppbygge landet. Verdensbanken estimerer at Ukraina vil trenge 3 490 mrd. kroner (Prop. 142 S (2021–2022)) for å rette opp skadene etter krigen, og frykter at andelen fattige i landet kan øke fra 2 pst. til 58 pst. hvis landet ikke får hjelp på kort og lang sikt.

I likhet med Norge, som har slitt med høye strømpriser, sliter europeerne med høye energipriser. I motsetning til Norge så tjener ikke de europeiske landene på de høye prisene. Dette medlem viser til at Rådet for EU den 6. oktober 2022 vedtok flere tiltak for å håndtere energikrisen i Europa. Ett av tiltakene var å opprette et solidaritetsfond hvor selskap som har inntekter fra olje, gass og kull, forutsettes å betale inn en ekstraordinær skatt på 33 pst. av overskudd ut over et normalår. Norske olje- og gassprodusenter betaler allerede en høy skatt, og dette medlem foreslår isteden at deler av Norges ekstraordinært høye inntekter fra olje og gass overføres til dette fondet for å hjelpe de europeiske landene med å håndtere dagens energikrise.

Dette medlem viser til at skal Norge og Europa unngå ekstreme energipriser i fremtiden, så er det et behov for en storstilt utbygging av fornybar energi. Deler av det store overskuddet fra norsk salg av gass til kontinentet bør derfor settes av til en storstilt utbygging av fornybar energi.

Utviklingsland rammes hardt av krigen i Ukraina gjennom økte mat- og energipriser. Deler av gassprofiten må også gå til fattige land, som er de som rammes hardest av økte matvarepriser og energikrisen, som i tillegg til klimaendringer gjør situasjonen flere steder kritisk.

Dette medlem fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme et forslag om opprettelse av et solidaritetsfond for:

- hjelp og gjenoppbygging av Ukraina
- å støtte europeisk fornybarsatsing gjennom blant annet et fond for å redusere forbruket av naturgass og andre fossile energikilder og medfølgende avhengighet av Russland, og
- hjelp til utviklingsland som rammes hardt av økte matvare- og energipriser som følge av krigen.»

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om en ekstra solidaritetsavgift på omsetning av olje og gass fra norsk sokkel.»

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag til nødvendige lovendringer i lov om Statens pensjonsfond for å muliggjøre overføring av ekstraordinært høye inntekter fra olje og gass til et solidaritetsfond for hjelp, gjenoppbygging og å motvirke

matvare- og energikrise som følge av Russlands invasjon og ødeleggelse av Ukraina.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Miljøpartiet De Grønne:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen fremme et forslag om opprettelse av et solidaritetsfond for:

- hjelp og gjenoppbygging av Ukraina
- å støtte europeisk fornybarsatsing gjennom blant annet et fond for å redusere forbruket av naturgass og andre fossile energikilder og medfølgende avhengighet av Russland, og
- hjelp til utviklingsland som rammes hardt av økte matvare- og energipriser som følge av krigen.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om en ekstra solidaritetsavgift på omsetning av olje og gass fra norsk sokkel.

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag til nødvendige lovendringer i lov om

Statens pensjonsfond for å muliggjøre overføring av ekstraordinært høye inntekter fra olje og gass til et solidaritetsfond for hjelp, gjenoppbygging og å motvirke matvare- og energikrise som følge av Russlands invasjon og ødeleggelse av Ukraina.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av medlemmene i komiteen fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Framskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Kristelig Folkeparti.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og rå Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:5 S (2022–2023) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Lan Marie Nguyen Berg, Une Bastholm og Rasmus Hansson om opprettelse av et solidaritetsfond – vedtas ikke.

Oslo, i finanskomiteen, den 14. desember 2022

Eigil Knutsen

leder

Roy Steffensen

ordfører



Stortinget

Deres ref

Vår ref
22/5273 -

Dato
14.10.2022

**Dokument 8:5 S (2022–2023) Representantforslag fra
stortingsrepresentantene Lan Marie Nguyen Berg, Une Bastholm og Rasmus
Hansson om opprettelse av et solidaritetsfond**

Jeg viser til finanskomiteens brev av 06. oktober 2022, hvor komiteen har sendt ovennevnte representantforslag fra stortingsrepresentantene Une Bastholm, Lan Marie Nguyen Berg og Rasmus Hansson til uttalelse.

Russlands brutale angrep på Ukraina er også en humanitær katastrofe med store ringvirkninger for nærområdene og hele Europa. Den rammer sårbare grupper i andre deler av verden gjennom høyere energi- og matpriser. Norge har vært og vil være en stor bidragsyter for å støtte Ukraina og siden krigens begynnelse har det ankommet nærmere 30 000 ukrainske flyktninger til Norge. Så langt har vi bidratt med mer enn 2 mrd. kroner i sivil bistand til Ukraina og nabolandene, og donert militært materiell med anslått bruksverdi på om lag 2 mrd. kroner. I tillegg har regjeringen lagt frem forslag for Stortinget om til sammen 10 mrd. kroner i 2022 og 2023 til ytterligere sivil og militær støtte til Ukraina. Regjeringen vil også opprettholde et høyt nivå på den samlede internasjonale bistanden for å bidra til oppnåelse av de globale målene om sosial, økonomisk og miljømessig bærekraft. Med regjeringens budsjettforslag for neste år vil bistandsbudsjettet øke med 2,5 mrd. kroner fra Saldert budsjett 2022. Vi vil fortsette å ta imot og inkludere flyktninger i 2023. I statsbudsjettet er det lagt til grunn at det kommer om lag 10 000 flyktninger fra Ukraina neste år, i tillegg til 4 000 asylsøkere fra andre land. Det er stor usikkerhet om prognosene. Regjeringen foreslår å øke de totale bevilgningene til mottak og integrering med 13 mrd. kroner.

Samtidig som vi støtter Ukraina og yter bistand til verdens fattige, mener vi det er viktig at vi holder fast ved finanspolitiske prinsipper som har tjent oss godt i flere tiår. Vi bør unngå løsninger som svekker vår budsjettkontroll. Bistandsutgifter, enten det er til Ukraina eller andre, bør fremmes for Stortinget og bevilges i tråd med handlingsregelen for bruk av oljepenger.

Vårt finanspolitiske rammeverk, med sparingen i statens pensjonsfond utland (SPU) og handlingsregelen, har til hensikt å omgjøre petroleumsressursene til en varig inntektskilde for det norske folk. I tråd med Loven om statens pensjonsfond skal statens netto kontantstrøm fra petroleumsvirksomheten *i sin helhet* overføres til SPU, og midlene i fondet kan bare anvendes til en overføring til statsbudsjettet etter vedtak i Stortinget.

Rammeverket bidrar til en langsiktig forvaltning av olje- og gassreservene, og en stabil utvikling i norsk økonomi og i finansieringsgrunnlaget for offentlige tjenester. Handlingsregelen legger til rette for at realverdien av fondet opprettholdes, til nytte for nålevende og fremtidige generasjoner.

Sparingen i SPU og handlingsregelen sikrer åpenhet om bruken av oljepenger i norsk økonomi ved at overføringen fra SPU inngår og synliggjøres i statsbudsjettet og statsregnskapet. Rammeverket sikrer også at bruken av oljepenger inngår i en helhetlig budsjettprosess og ikke øremerkes spesielle formål eller blir en alternativ finansieringskilde for utgifter som ikke når opp i den ordinære budsjettprosessen.

Et «solidaritetsfond» som foreslått i representantforslaget, ville blitt finansiert av staten fullt ut gjennom lavere innskudd i SPU. Det ville vært en omgåelse av vårt finanspolitiske rammeverk og svekket oversikten over og Stortingets kontroll med den samlede pengebruken.

I årene fremover vil handlingsrommet i finanspolitikken være mindre enn tidligere, noe som kan innebære større press på det finanspolitiske rammeverket og forsøk på omgåelser. Det er mange gode formål, men vi kommer ikke utenom at de må prioriteres opp mot hverandre. Det bør skje i en transparent og helhetlig budsjettprosess.

Omgåelser av det finanspolitiske rammeverket vil i ytterste konsekvens undergrave vår evne til finanspolitisk styring. Om det åpnes for mindre omgåelser er faren for presedens stor.

På denne bakgrunn vil jeg fraråde forslaget i Dokument 8:5 S (2022-2023).

Med hilsen

A handwritten signature in blue ink that reads "Trygve Slagsvold Vedum". The signature is written in a cursive, flowing style.

Trygve Slagsvold Vedum

